

**Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha :
Tirupati
Department of Mimamsa
2020
Acharya**

SEMESTER – 1

Paper-1:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला (चतुर्थाध्यायः) 62 - अधिकरणानि
प्रकाशकः कृष्णदासाकादेमि, वाराणसी.

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमपादगतद्वादशाधिकरणानि	प्रयोजकत्वप्रयोज्यत्वज्ञानम्, क्रत्वर्थपुरुषार्थज्ञानं च। प्रधानानां प्रयोजकत्वम्
II	त्रयोदशाधिकरणात् सप्तमाधिकरणान्तेम्	अप्रधानभूतानां प्रयोजकत्वम्
III	अष्टमाधिकरणात् तृतीयपादगताष्टमाधिकरणं यावत्	जुहवादीनां फलभावाभावचिन्ता
IV	नवमोधिकरणात् तृतीयपादान्तम्	प्रयोज्यत्वविचारः
V	चतुर्थपादः	जघन्याङ्गविचारः

Paper-2:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला (पञ्चमाध्यायः) 54 अधिकरणानि
प्रकाशकः कृष्णदासाकादेमि, वाराणसी.

Unit No.	Unit Title	Objectives
----------	------------	------------

I	प्रथमात् आधिकरणात् दशमान्तम्	श्रुत्यादिभिः क्रमविचारः
II	एकादशात्, तृतीयान्तम्	प्राजापत्यपशुषु एकैकधर्मानुष्नादि
III	चतुर्थोधिकरणात् तृतीयान्तम्	प्रयाजादीनां वृद्धिविचारः
IV	चतुथोत् चतुदेशान्तम्	वृद्ध्यभावचिन्ता
V	पञ्चदशात् आन्तम्	प्रणाणाना प्राबल्यदौर्बल्यविचारः

Paper-3:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

(षष्ठाध्यायस्य चत्वारः पादाः)

59

प्रकाशकः कृष्णदासाकादेमि, वाराणसी.

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमः पादः	कर्माधिकारविचारः
II	द्वितीयः पादः	काम्यकर्मसमापनम्, सत्रादौ कृस्त्नफलम्, कर्त्रेक्यम्
III	तृतीयगतद्वादशाधिक रणानि	प्रतिनिधिविचारः,
IV	त्रयोदशाधिकरणात् द्वितीयाधिकरणान्तम्	देवादीनाम् अधिकारनिरासः
V	तृतीयाधिकरणात् चतुर्थपादान्तम्	पदार्थलोपः, अवत्तद्रव्यनाशे आज्येन समापनम्

Paper-4:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

(षष्ठाध्यायः – पञ्चमपादात् आन्तम्) 50

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	पञ्चमपादगतदशाधिकरणानि	अभ्युदयेष्टिः , प्रायश्चित्तम्,
II	दशमाधिकाणात् षष्ठपादान्तम्	सत्रे तुल्यकल्पानाम् अधिकारः
III	षष्ठः पादः, सप्तमपादगतत्रीणि अधिकरणानि	सत्रं विप्रस्यैव
IV	चतुर्थोधिकरणात् त्रयोदशाधिकरणान्तम्	अदेयविचारः
V	अष्टमः पादः	अग्निविचारः, उपनयनं लौकिकाग्नौ

Soft Core Paper
(Choice Based Credit System)

Paper-5:

70

Marks

अथेसङ्ग्रहः

(आदितः अङ्गभेदनिरूपणपर्यन्तम्)

सम्पादकः – डा. श्रीरामः ए. एस्, प्राप्तिस्थानम् –

श्रीवेङ्कटेश्वरवेदविश्वविद्यालयः, तिरुपतिः

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	आरम्भात् गुणाविधौ न मत्वर्थलक्षणा इत्यन्तम्	अध्ययनविधिः, धर्मलक्षणम्, धर्मः, भावना, भावनाविभागः विधिः, विशिष्टविधिः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
II	समानपदश्रुत्यन्तम्	विधिविभागः, उत्पत्तिविधिः, विनियोगविधिः, श्रुतिः, श्रुतिविभागः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
III	आख्यातार्थनिरूपणात् वाक्यनिरूपणान्तम्	श्रुतिप्राबल्यम्, लिङ्गम्, वाक्यम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
IV	प्रकरणात् स्थाननिरूपणान्तम्	प्रकरणम्, स्थानम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
V	समाख्यातः अङ्गभेदनिरूपणान्तम्	समाख्या, अङ्गानां भेदः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।

--	--	--

SEMESTER – 2

Paper-6:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

(7 - 8 अध्यायौ) 58

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	sÝmSy àwmiÖtlypadaE	अतिदेश लक्षणं तद्वैविध्यं च अवगतं भवेत् ।
II	t&tlypadSy nvmaixkr[aNtm!	आनुमानिकातिदेशः विचारितः ।
III	dzmat! AòmSy àwmpadaNtgRt;óaixkr[pyRNtm!	विशेषातिदेश ज्ञानं संपाद्यते .
IV	sÝmat! iÖtlypadaNtm!	पशुधर्माः कुत्र भवन्ति इति विचारः ।
V	t&tlyturlypadaE	दर्विहोमविचारः ।

Paper-7:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

(9 अध्यायः) 67

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमाधिकरणात् त्रयोदशान्तम्	ऊहस्वरूपम् । देवतास्वरूपप्रतीतिः ।
II	चतुर्दशाद्वितीयपादे षष्ठान्तम्	ऊहत्रैविध्यं आद्योहः ।
III	सप्तमात् द्वितीयपादान्तम्	सामोहः ।
IV	तृतीयपादः	सामोहः मन्त्रोहश्च ।
V	तुरीयपादः	ऊहविशेषविचारः ।

Paper-8:

70 Marks

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमपादात् द्वितीयपादेगतसप्ताधिकरणानि	बाधः , बाधस्य हेतुः द्वारलोपः
II	अष्टमाधिकरणात् षड्विंशत्यधिकरणान्तम्	द्वारलोपस्य उदाहरणम्
III	सप्ताविंशत्याधिकरणात् तृतीयपादगतदशाधिकरणानि	कार्यैकत्वम्
IV	एकादशाधिकरणात् नवाधिकरणानि	दक्षिणाविचारः
V	दशमाधिकरणात् चतुर्थपादान्तम्	उपहोमः, नारिष्टहोमः,

Paper-9:

70 Marks

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	पञ्चमपादगतानि सप्तदशाधिकरणानि	षोडशिग्रहविचारः
II	अष्टादशाधिकरणात् षष्ठपादगताष्टमाधिकरणपर्यन्तम्	ग्रहेषु बाधचिन्ता
III	नवमाधिकरणात् पादान्तम्	बाधगतः सामविचारः
IV	सप्तमः पादः	गृहमेधीयस्य अपूर्वत्वम्
V	अष्टमः पादः	पर्युदासप्रतिषेधविचारः

Paper-10:

70 Marks

Soft Core Paper
(Choice Based Credit System)

अर्थसङ्ग्रहः (आदितः अङ्गभेदनिरूपणपर्यन्तम्)
सम्पादकः – डा. श्रीरामः ए. एस्, प्राप्तिस्थानम् –
श्रीवेङ्कटेश्वरवेदविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	आरम्भात् गणावेधौ न मत्वर्थलक्षणौ इत्यन्तम्	अध्ययनविधिः, धर्मलक्षणम्, धर्मः, भावना, भावनाविभागः विधिः, विशिष्टविधिः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
II	समानपदश्रुत्यन्तम्	विधिविभागः, उत्पत्तिविधिः, विनियोगविधिः, श्रुतिः, श्रुतिविभागः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
III	आख्यातार्थनिरूपणात् वाक्यनिरूपणान्तम्	श्रुतिप्राबल्यम्, लिङ्गम्, वाक्यम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
IV	प्रकरणात् स्थाननिरूपणान्तम्	प्रकरणम्, स्थानम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
V	समाख्यातः अङ्गभेदनिरूपणान्तम्	समाख्या, अङ्गानां भेदः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।

SEMESTER – 3

Paper-11:

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

एकादशाध्यायः

70 Marks

64

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमः पादः	तन्त्रस्य उपोद्घातः
II	द्वितीयगतद्वादशाधिकरणानि	तन्त्रावापौ
III	तृतीयगतदशाधिकरणानि	तन्त्रस्वरूपम्

IV	एकादशाधिकरणात् चतुर्थपादगतषष्ठाधिकर ण योवत्	तन्त्रोदाहरणम्
V	सप्तमाधिकरणात् आन्तम्	तन्त्रावापः

Paper-12:

70 Marks

जैमिनीयन्यायमाला
अधिकरणानि

द्वादशाध्यायः

68

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमपादगततृयोदशाधिकरणानि	पशुपुरोडाशे प्रसङ्गः
II	चतुर्दशाधिकरणात् द्वितीयगतचत्वारि अधिकरणानि	सवनीयपशोः तन्त्रित्वम्
III	पञ्चमाधिकरणात् पादान्तम्	विकृतौ तन्त्रविचारः
IV	तृतीयपादः	समुच्चयः
V	चतुर्थः पादः	विकल्पः

Paper-13:

70 Marks

भाट्टदीपिका
प्रकाशकः - डा. श्रीरामः ए एस

- प्रथमाध्यायः
(दीपिकामयूखटीकासहिता)

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	AwRvadaixkr[at! iÖtlyaixkr[aNtm!	अर्थवादवाक्यानां प्राशस्त्य जनकत्वं लोके क्रिया प्रेरकत्वं च अवगतं भवति ।
II	t&tlyat! nवmaNtm!	मन्त्रप्रामाण्यं स्मृतिप्रामाण्यं आचारप्रामाण्यं च लौकिकवैदिक व्यवहाराय साधितं भवति ।
III	dzmat! pÂmaNtm!	शब्दस्य शक्तिः नामधेयस्य निमित्तानि विधि

		वैविध्यं प्रयोगानुगुणं अवगतं भवति ।
IV	;óat! ÖadzaNtm!	शब्दानां लौकिकवैदिकार्थपरत्वं स्थापितम् ।
V	Çyaedzat! iv<zTyNtm!	गौणीवृत्तिः सामर्थ्यं वाक्यशेषः , एतेषां लोकव्यवहारे बहुपकारकत्वं प्रतीतं भवेत् ।

Paper-14:

70 Marks

भाट्टदीपिका

(द्वितीयाध्यायः)

प्रकाशकः – राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदिल्ली – 58

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	%p³mat! dzmaixkr[aNtm!	अपूर्वं तत्स्वरूपं निर्णीतं भवति ।
II	iöTlySy ctuwaRixkr[aNtm!	ऋक् सामादि शब्दानां लक्षणं निरूप्यते ।
III	@kadzaixkr[aNtm!	कर्मभेद प्रमाणेन भेदकप्रमाण प्रतीतिः सिध्यति ।
IV	t&tlySy ;óaixkr[aNtm!	कर्मभेदविषयक विचारः ।
V	sÝmat! AaNtm!	सर्वशास्त्र सम्मतः सर्वशाखा प्रत्ययन्यायः प्रतीतो भवति ।

Paper-15:

70 Marks

Soft Core Paper

(Choice Based Credit System)

अर्थसङ्ग्रहः

(आदितः अङ्गभेदनिरूपणपर्यन्तम्)

सम्पादकः – डा. श्रीरामः ए. एस्, प्राप्तिस्थानम् –

श्रीवेङ्कटेश्वरवेदविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	आरम्भात् गुणोवेधो न मत्वर्थलक्षणा इत्यन्तम्	अध्ययनविधिः, धर्मलक्षणम्, धर्मः, भावना, भावनाविभागः विधिः, विशिष्टविधिः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
II	समानपदश्रुत्यन्तम्	विधिविभागः, उत्पत्तिविधिः, विनियोगविधिः, श्रुतिः, श्रुतिविभागः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
III	आख्यातार्थनिरूपणात् वाक्यनिरूपणान्तम्	श्रुतिप्राबल्यम्, लिङ्गम्, वाक्यम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।

IV	प्रकरणात् स्थाननिरूपणान्तम्	प्रकरणम्, स्थानम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
V	समाख्यातः अङ्गभेदनिरूपणान्तम्	समाख्या, अङ्गानां भेदः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।

SEMESTER – 4

Paper-16:

70 Marks

भाट्टदीपिका (तृतीयाध्यायस्य आदिमचत्वारः पादाः)
प्रकाशकः – राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदिल्ली – 58

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमः पादः	शेषत्वलक्षणोदाहरणविचारः
II	द्वितीयपादगतपञ्चद शाधिकरणानि	सूक्तवाकादिविचारः
III	षोडशाधिकरणात् तृतीयपादगतैकादशाधि करणपर्यन्तम्	भक्षणे वषट्कारदेवताविचारः
IV	द्वादशाधिकरणात् सप्तमाधिकरणान्तम्	जाघन्यादिविचारः
V	अष्टमाधिकरणात् चतुर्थपादान्तम्	अनृतवदननिषेधादिविचारः

Paper-17:

70 Marks

भाट्टदीपिका (तृतीयाध्यायस्य अन्तिमचत्वारः पादाः)
प्रकाशकः – राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदिल्ली – 58

Unit No.	Unit Title	Objectives

I	– प्रथमपादगतपञ्चदशाधिकरणानि	सोमभक्षणादिविचारः
II	– षोडशाधिकरणात् प्रथमपादगतैकादशाधिकरणान्तम्	एकपात्राणाम् अनुज्ञापनादिविचारः
III	– द्वादशाधिकरणात् षोडशाधिकरणान्तम्	चित्रिण्यादीष्टकादिविचारः
IV	– द्वादशाधिकरणात् षोडशाधिकरणम्	चमसाध्वर्यवादिविचारः
V	– पञ्चमाधिकरणात् प्रथमपादान्तम्	वृष्टिकामादिविचारः

Paper-18:

70 Marks

भाट्टदीपिका (चतुर्थाध्यायः)
प्रकाशकः – राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदिल्ली – 58

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	प्रथमपादगतद्वादशाधिकरणानि	प्रयोजकत्वप्रयोज्यत्वज्ञानम्, क्रत्वर्थपुरुषार्थज्ञानं च। प्रधानानां प्रयोजकत्वम्
II	त्रयोदशाधिकरणात् सप्तमाधिकरणान्तम्	अप्रधानभूतानां प्रयोजकत्वम्
III	अष्टमाधिकरणात् तृतीयपादगताष्टमाधिकरणं यावत्	जुहवादीनां फलभावाभावचिन्ता
IV	नवमाधिकरणात् तृतीयपादान्तम्	प्रयोज्यत्वविचारः
V	चतुर्थपादः	जघन्याङ्गविचारः

Paper-19:

70 Marks

Name of the Text Book – शाबरभाष्यम् - प्रथमाध्यायः

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	उपक्रमात् शब्दनित्यत्वाधिकरणान्तम्	धर्मलक्षणं प्रमाणनिरूपणं शब्दनित्यत्वं अवगतं भवति ।
II	हेतुवन्निगदाधिकरणान्तम्	अर्थवादप्रामाण्यं प्रतीतं भवेत् ।
III	स्मृत्यधिकरणान्तम्	मन्त्र प्रामाण्यं स्मृतिप्रामाण्यम् ।
IV	तृतीयपादान्तम्	आचारस्य व्याकरणस्य च प्रामाण्यज्ञानम् ।
V	चतुर्थपादः	नामधेयादीनां प्रामाण्य प्रतीतिः ।

Paper-20:

70 Marks

Soft Core Paper
(Choice Based Credit System)

अर्थसङ्ग्रहः (आदितः अङ्गभेदनिरूपणपर्यन्तम्)
सम्पादकः – डा. श्रीरामः ए. एस्, प्राप्तिस्थानम् –
श्रीवेङ्कटेश्वरवेदविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

Unit No.	Unit Title	Objectives
I	आरम्भात् गुणावेधौ न मत्वर्थलक्षणे इत्यन्तम्	अध्ययनविधिः, धर्मलक्षणम्, धर्मः, भावना, भावनाविभागः विधिः, विशिष्टविधिः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
II	समानपदश्रुत्यन्तम्	विधिविभागः, उत्पत्तिविधिः, विनियोगविधिः, श्रुतिः, श्रुतिविभागः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
III	आख्यातार्थनिरूपणात् वाक्यनिरूपणान्तम्	श्रुतिप्राबल्यम्, लिङ्गम्, वाक्यम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
IV	प्रकरणात् स्थाननिरूपणान्तम्	प्रकरणम्, स्थानम् इत्यादीनां ज्ञानं भवति।

V	समाख्यातः अङ्गभेदनिरूपणान्तम्	समाख्या, अङ्गानां भेदः इत्यादीनां ज्ञानं भवति।
---	----------------------------------	--